

УДК 81'4 (811.111+161.2)

Демиденко Ольга Павлівна

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії,
практики та перекладу англійської мови
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Демиденко Ольга Павловна

*кандидат педагогических наук, доцент кафедры теории,
практики и перевода английского языка
Национальный технический университет Украины
«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»*

Demydenko Olga

*Candidate of Pedagogics, Assistant Professor of the
Department of Theory, Practice and Translation of English
National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"*

Гурська Юлія Олегівна

*магістрантка кафедри теорії,
практики та перекладу англійської мови
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Гурская Юлия Олеговна

*магистрантка кафедры теории,
практики и перевода английского языка
Национального технического университета Украины
«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»*

Hurska Yuliia

Graduate Student of the

Department of Theory, Practice and Translation of English of the

National Technical University of Ukraine

"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

**МОВНІ РЕПРЕЗЕНТАНТИ ЦІННОСТЕЙ АМЕРИКАНСЬКОЇ ТА
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУР
ЯЗЫКОВЫЕ РЕПРЕЗЕНТАНТЫ ЦЕННОСТЕЙ АМЕРИКАНСКОЙ
И УКРАИНСКОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУР
LANGUAGEREPRESENTATION OF VALUES OF AMERICAN AND
UKRAINIAN LINGUOCULTURE**

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню цінностей представників американського та українського лінгвокультурних просторів. Автори розглядають культуру і її вплив на формування особистісного світосприйняття мовця, підходи до трактування поняття «культура» та її особливості та ціннісні категорії. Проаналізовано взаємодію і взаємовплив «культури» і мови, а також поняття лінгвокультур. Основну увагу авторів зосереджено на ціннісному вимірі української та американської лінгвокультур та його мовній репрезентації. На основі сучасних досліджень цінностей американців та українців, авторами зіставлено основні цінності представників досліджуваних лінгвокультур. Висновки щодо мовних репрезентантів досліджуваних цінностей проілюстровано прикладами з лексикографічних джерел.*

***Ключові слова:** лінгвокультурний простір, культура, цінності, американці, українці, мовні репрезентанти.*

Аннотация. Стаття посвячена дослідженню цінностей представителів американського і українського лінгвокультурних просторів. Автори розглядають культуру і її вплив на формування особистого світоглядання мовлячого, підходи до трактування поняття «культура», а також її особливості і ціннісні категорії. Проаналізовано взаємодію і взаємозв'язок «культури» і мови, а також поняття лінгвокультур. Основна увага авторів зосереджена на ціннісному вимірюванні української і американської лінгвокультур і їх мовної репрезентації. На основі сучасних досліджень цінностей американців і українців, авторами порівняно основні цінності представителів досліджуємих лінгвокультур. Висновки щодо мовних репрезентантів досліджуємих цінностей проілюстровано прикладами з лексикографічних джерел.

Ключевые слова: лінгвокультурне простор, культура, цінності, американці, українці, мовні репрезентанти.

Summary. The article is devoted to the study of the values of representatives of American and Ukrainian linguocultural spaces. The authors consider culture and its influence on the formation of personal worldview of the speaker, approaches to the interpretation of the concept of "culture", as well as its features and value categories. Interaction and mutual influence of "culture" and speech, as well as the concept of linguocultures, are analyzed. The main attention of the authors is focused on the value measurement of Ukrainian and American linguocultures and their linguistic representation. On the basis of modern studies of the values of Americans and Ukrainians, the authors compared main values of the representatives of examined linguocultures. Conclusions according to the language representatives of the studied values are illustrated by examples from lexicographic sources.

Key words: *lingvocultural space, culture, values, Americans, Ukrainians, language representatives.*

Лінгвістичні дослідження останніх років вирізняються характерними рисами антропоцентризму, який виражається в орієнтації досліджень на «людський фактор» і спробі подальшого вивчення питань взаємозв'язку мови і культури, мови у співвідношенні з цінностями особистості, важливими моральними установками людини. Не викликає сумнівів взаємозв'язок мов і культур, а також необхідність їх комплексного вивчення. Особливості світосприйняття представників різних мов і культур найповніше розкриваються у зіставних дослідженнях мов і культур, що робить такі наукові розвідки особливо актуальними для сучасної антропології, культурології, соціології, лінгвістики й перекладознавства і зумовлюють міждисциплінарність відповідних досліджень.

Попри наявність широкого спектру сучасних наукових розвідок, спрямованих на вивчення міжкультурної комунікації і пошук шляхів подолання міжкультурних бар'єрів, це питання не втрачає своєї актуальності. На нашу думку на особливу увагу в цьому контексті заслуговує вивчення ціннісних вимірів різних лінгвокультур. Адже кожна ситуація міжкультурного спілкування зумовлює не лише актуалізацію відмінностей комунікативної поведінки представників різних лінгвокультур, але й їх цінностей, нерозуміння і неприйняття яких у процесі комунікації може призвести до проблем міжкультурного спілкування.

Мета цієї статті полягає у розгляді мовних репрезентантів ціннісних орієнтирів представників української та американської лінгвокультур.

Лінгвокультурний простір в аспекті взаємодії «мови» та «культури». Процес творення суспільної та соціальної особистості

пройшов складний багатоаспектний шлях. Але остаточна еволюція та становлення людини мислячої відбулося лише через осягнення мови та культури. Саме ці феномени стали одними із ключових в процесі еволюції та остаточного становлення такого біологічного виду як «людина розумна». Між тим встановлення та визначення їх сутності представляє собою складну наукову проблему. Оскільки культурні реалії – культурні коди – мають безпосередній вплив на формування ціннісних орієнтирів людини, це питання потребує короткого розгляду.

Культура – надбання суспільне, що транслюється від покоління до покоління, що створюється, зберігається і «трансформується» суспільством. Разом з тим, культура – явище реальне, яке сприймається і відтворюється через діяльність членів суспільства. При цьому культура певної лінгвокультурної спільноти постає для кожного конкретного її представника як сукупність культурних предметів, які дані йому для осягнення та опанування. Отже, культура слугує також і окремій особистості. За В. В. Красних, суспільство, надаючи кожному своєму члену культуру для осягнення та побудови своєї особистості, дозволяє йому формувати себе, з одного боку, як цілісну, людину суспільства, а з іншого – обмежує його рамками своєї культури, а також об'ємом культурних предметів [22, с. 18].

К. Аймермахер до числа мінімальних універсальних передумов, які забезпечують існування будь-якої культури, відносить такі ознаки, що гарантують існування та динаміку культури: постійне самоствердження; спроба індивідуального і колективного освоєння так званої успадкованої культури; критичне осмислення всякої культурної спадщини [7, с. 137].

Традиційно виділяють три основні підходи, які розглядають нерозривний зв'язок мови і культури: соціальний, семіотичний (знаковий) і когнітивний.

Соціальний підхід базується на тому факті, що люди не народжуються з певною культурою, а набувають її в процесі соціалізації, спілкування і соціальної діяльності. Необхідно звернути увагу, що особливо важливим у даному процесі є мовна діяльність. Обмеженість цього підходу полягає в тому, що моделі і правила поведінки в певній культурі вивчаються за опитуваннями її носіїв, які не завжди можуть усвідомлювати свою культурну ідентичність [12, с. 4].

Згідно **семіотичного** підходу культуру розглядають як «... модель значень, що передаються історично та втілені в символах; систему успадкованих уявлень, виражених в символічних формах, за допомогою яких люди передають, зберігають і розвивають свої знання про життя і ставлення до неї» [3, с. 82]. Г. І. Єлізарова підкреслює, що семіотичні аспекти культури (лінгвістичні вирази, графічні презентації, пережиті події) є втіленням культурної практики, які описуються, а не позначаються формальною стороною знаку. Проте ці семіотичні знаки є зрозумілі усім носіями даної культури [12, с. 8-9].

Когнітивний підхід розглядає культуру в межах знання світу і про світ, в межах розумових реалій, репрезентацій структур знань і моделей процесів. Лінгвоантрополог В. Гудинаф визначає культуру як загальне знання, що дозволяє людям діяти таким чином, який прийнятний для всіх членів певного культурного співтовариства [4, с. 168]. Когнітивісти вважають культуру виключно розумової реалією.

Одиниці культури на сьогоднішній день постають об'єктом зацікавленості лінгвокультурології – наукової дисципліни, «предметом вивчення якої є репрезентація у мові фактів культури, своєрідним продуктом якої є так звана лінгвокультура» [7, с. 16]. Співвідносячи значення культурно детермінованих одиниць з кодами (концептами) людської культури, тобто культури особистості, або національної культури, лінгвокультурологічний аналіз реалізує глибинне та об'ємне

трактування кодів. У мовознавчому дослідженні життєвий досвід людини можна подати як сукупність семіотичних сигналів – феноменів, які є носіями певних смислів. Смысл є картиною світу, тобто певною інтерпретацією, що здійснюється мисленням і мовою.

Дж. Фіске визначає **культурний код** як систему знаків, керованих «певними правилами, які поширені серед представників певної культури, і яка призначена для генерації та циркулювання смислів у цій культурі та для цієї культури» [2, с. 4].

Культурні коди формують систему суб'єктивних координат, у якій розгортається життєдіяльність індивіда. У системі цих координат формуються так звані «культурні потреби», які базуються на символічному значенні об'єктів та явищ реальності. Тобто, знаючи культурний код, яким наділяється той чи інший об'єкт чи явище, можна спрогнозувати ціннісне ставлення членів певної соціокультурної спільноти до нього. Культурні коди формуються на основі системи прецедентних феноменів. Прецедентні феномени – це культурні феномени (тексти, візуальні образи, уявлення), які вже «укорінилися» в певному культурному просторі, тобто вже існують «прецеденти» їх широкого використання в певній культурі. Головною характеристикою прецедентних феноменів є їх здатність 1) виконувати роль еталона культури; 2) функціонувати як згорнута метафора; 3) виступати як символ якогось феномена чи ситуації [15, с. 170-171; 13 с. 67]. Досить часто як прецедентні феномени виступають поширені у певній культурі соціальні міфи і міфологеми (які можуть бути як виробленими у рамках цієї культури, так і «запозиченими» з інших культур).

У своєму дослідженні Н. І. Андрейчук зазначає, що: «Інформація про світ у реаліях культури, яка виражається за допомогою вербальних засобів, є об'єктивним відображенням кодів культури і становить мовну картину світу, а лінгвокультурний код є завершеною, на думку творців, але

зі смислового та інтенціонального боку відкритою для багатьох інтерпретацій системою мовних знаків та їхніх комбінацій, що виражаються графічним або звуковим способом, семантико-сміслова взаємодія яких виконує пізнавальну, ціннісно-орієнтаційну та адаптаційну функції» [7, с. 81].

Н. Ф. Алефіренко вважає основною одиницею лінгвокультурології лінгвокультурему. Під позначуваням культурами розуміється все те, що відноситься до культури: артефакти, тобто штучно виготовлені предмети, функції, звичаї, мовно-поведінкові тактики, а також етно- та культурно-прагматичні ситуації [7, с. 98]. Відмінність культурем виявляється при їх зіставленні в різних лінгвокультурах, коли синтагматичні і парадигматичні невідповідності виявляються між знаками і позначувальними реаліями.

Соціальна особливість мови полягає в тому, що вона існує в мовній свідомості – колективній (масовій) та індивідуальній. Отже, мовний колектив, з одного боку, та людина, з іншого, є носіями культури в мові. Колектив (етнос або нація), а також його окремі представники є крайніми точками на умовній шкалі мовної свідомості. Існуючи у мовному просторі, мовна особистість має свою власну мовну свідомість. Мовний простір реалізується у спілкуванні, стереотипних випадках поведінки, які фіксуються у мові, в значеннях мовних одиниць та окремих текстів. Лінгвокультурний простір, як відомо, являє собою масову свідомість представників тієї чи іншої національної лінгвокультурної спільноти і детермінується як інформаційно-емоційне поле, куди входять всі знання і уявлення культурного, матеріально-історичного характеру. Іншими словами, лінгвокультурного простір являє собою форму існування знань і уявлень про феномени культури в людській свідомості.

У межах поняття «лінгвокультурний код», мовна особистість є і суб'єктом кодування простору, а з іншого – проходить процес формування в межах цього лінгвокультурного простору. Відтак, коди можна поділити

на національно-культурні, соціокультурні та індивідуальні коди [7, с. 97]. А вони безпосередньо пов'язані з ціннісними орієнтирами представників певної лінгвокультури.

Ціннісна мотивація багатьох суспільних процесів і пошуки перспектив культурного розвитку сучасного суспільства нерозривно пов'язуються з інтенсивними філософськими пошуками. Існування та життя людини реалізується не просто через матеріальну діяльність, а за допомогою ціннісно-матеріальної діяльності.

У реальному світі людина сприймає умови власного існування не просто через матеріальну діяльність, а саме через ціннісно-матеріальну, де ціннісне і матеріальне існують у взаємозалежності. За О. М. Невжермицькою, цінність знаходиться на межі реального та ідеального і об'єднує їх в окреме поняття, саме тому необхідно розрізняти матеріальні та духовні аспекти вираження ціннісного відношення. Щодо матеріального аспекту цінності, то це безпосереднє вираження відносин привласнення, та використання. У цьому сенсі цінність постає найголовнішою умовою людського виробництва, вона виражається у звичаях, моральних нормах, матеріальних і культурних благах, закріплюється у нормах права, догмах науки, а також динамічно відображає актуальність людського світу, що постійно змінюється у часі, а також впливає на зміну інтересів та потреб суспільства. Ціннісні орієнтири відображають ставлення суб'єкта до умов свого буття як результат свідомого, оціночного вибору життєво значущих предметів і об'єктів. Сукупність матеріальних і духовних благ є основою існування певних систем цінностей [2, с. 114].

Категорія цінності являє собою лінгвокультурологічну категорію, яка лежить в основі ціннісно-сміслового простору мови. Для коректного застосування поняття цінності в лінгвокультурології особливої актуальності набувають роботи та пояснення С. Н. Виноградова, який визначає цінність як «ідеальне утворення, що представляє собою

важливість (значущість) предметів і явищ реальної дійсності для суспільства і людини, а також виражена в різних проявах діяльності людей» [9, с. 93].

Об'єктивна сутність цінності проявляється у її фізичній вираженості та можливості прояву. Різновидом цього відображення є мовна вираженість – мовне і мовленнєве втілення уявлень людей про цінності, словесні моделі цінності, створювані носієм мови. Найпростішим прикладом вираженості цінностей є такі їх назви, як добро, правда, справедливість, свобода, краса і т. і. Оскільки цінності мають певні ієрархічні риси, у кожної лінгвокультури існує своя шкала цінностей. Цінності носять історичний характер (мають тенденцію до змін), грають виключно важливу роль в самоорганізації лінгвокультури [12, с. 17]. Хоча цінності є досить стабільними, подолати кризові явища в культурі можна тільки завдяки формуванню і прийняттю нової системи цінностей. Структурними елементами системи ціннісних орієнтирів є три підсистеми: когнітивна – система знань, суджень, переконань про об'єкт; емотивна – система почуттів, емоційних оцінок об'єкта; поведінкова – система певних дій, послідовна поведінка по відношенню до об'єкта [18, с. 183].

Одним із перших дав визначення поняттю «цінності» в американській науці етнолог К. Клакхон. Даний феномен він трактував як «усвідомлене або неусвідомлене, характерне для індивіда або для групи індивідів уявлення про бажане, яке визначає вибір цілей (індивідуальних або групових) з урахуванням можливих засобів і способів дії» [5, с. 140]. Л. К. Латишев та Н. В. Тимко спираються на розробки Вашингтонського міжнародного центру, Вашингтон, округ Колумбія. Робота представляє собою перелік із тринадцяти цінностей, розуміння яких, на думку виконавчого директора центру Л. Р. Колсі, здатне пояснити 95% дій представників американської лінгвокультури [11]. Таким чином, до цінностей представників американської лінгвокультури відносяться: патріотизм;

влада над обставинами; зміни; час і управління ним; рівність і рівноправність; індивідуалізм і недоторканність приватного життя; конкуренція і вільне підприємництво; орієнтація на майбутнє; орієнтація на дію та на працю; невимушеність; прямота, відвертість, чесність; практичність і ефективність; матеріалізм і споживання [11, с. 126].

Одна з найважливіших американських цінностей – **патріотизм** – проявляється в головному гаслі американців "*Proud to be American*" – «Пишаюся, що я американець». Американці відрізняються особистісним і емоційним ставленням до своєї країни, називаючи її *she*: "*Where America was and where she is now,*" *she said in that hearty, coldly exalted voice*" [1, с. 13]. У своєму дослідженні О. В. Ноженко, розглядаючи окремий концепт «патріотизм» (PATRIOTISM) виявляє певні семантичні ознаки базового рівня: *longing for freedom, liberty*, а також протилежну ознаку – *treason*. Ядерну позицію в когнітивній структурі концепта займають наступні ознаки: *ancestral land, God's help, making speeches, manifestation of superiority, prosecuting high moral standards*. Приядерну позицію мають такі семантичні ознаки: *loyalty, president as commander-in-chief, official demonstration of national symbols, in alienable civil rights*, та інші [22, с. 13].

Цікавим прикладом реалізації **самоствійності**, що є одним із основних ціннісних орієнтирів американської лінгвокультури, є поняття "*a self-made man*" та "*a self-made woman*". Жінка-підприємець, яка зобов'язана своїм успіхом лише самій собі, підтверджує існування в американській лінгвокультурі такої цінності, як **рівність статей та рівність можливостей**. Уособленням концепту "*a self-made woman*" стала також відома Скарлет О'Хара, героїня роману Маргарет Мітчелл «Звіяні вітром». В її прагненні захоплено «робити гроші», не нехтуючи співпрацею з янкі, втілений властивий американцям матеріалізм, а орієнтація на майбутнє, яка також притаманна представникам

досліджуваної лінгвокультури, проявляється в її фразях: *"Tomorrow is another day."* та *"I'll think about that tomorrow."*

Прямота і відкритість американців, а також властива їм невимушеність у спілкуванні проявляються в існуванні прізвиськ у більшості президентів США. Причиною їх появи слугують різні історії з життя популярних американських президентів. Наприклад, найбільш відомими прізвиськами А. Лінкольна є: *"Honest Abe"* і *"The Woodchopper of the West"*. Початок кар'єри президента Т. Рузвельта пов'язаний із раптовим вбивством його попередника, президента У. Мак-Кінлі, і, як наслідок, його стали називати *"His Accidency"* («Його Величність Випадковість»). Після впевненої перемоги на виборах Т. Рузвельта стали називати *"The Rough Rider"* («Крутий гонщик») [11, с. 48].

У сучасних американців є бажання рухатися, відсутність тяги до осілого способу життя, ця нація починає відрізнятися певної мобільністю. Американці люблять перемагати. *Todoone'sbest* – основа американської психології.

Україна та її мешканці на даний момент переживають важкий, але стрімкий процес змін в державному та економічному секторі. Події 2013-го та подальших років не могли не вплинути на цінності населення, що відображають і результати соціологічних досліджень, наприклад опитування на тему *Мораль і життєві цінності українського суспільства*, проведене Інститутом Горшеніна. Згідно з його результатами головними життєвими цінностями українці вважають здоров'я (78,7%) і матеріальне забезпечення (72,4%). Близько половини опитаних (49,2%) найбільш важливою цінністю вважають щасливе сімейне життя, а близько третини – цікаву роботу (37,2%) і благополучне становище в країні (34,8%). Приблизно п'ята частина респондентів назвала найбільш важливими цінностями приємне проведення часу (21,5%) і незалежність у вчинках і діях (19,2%), а кожен шостий (15,3%) поставив на чолі життєвих цінностей

пізнання та інтелектуальний розвиток. Інші життєві цінності мають 0,7% опитаних, а 2,6% важко відповісти [11].

Аналіз фразеологічного фонду американського варіанту англійської мови, проведений І. В. П'язіною показав наявність наступних базових субконцептів [23, с. 4]:

- патріотизм, особливістю якого є націленість в майбутнє, а не пошук ідеалів у минулому, віра в божественне призначення своєї нації, почуття гордості за свою країну, героїв, повагу конституції;
- американська мрія, що припускає релігію свободи і філософію рівності, братерства, демократії, рівність між етносами;
- індивідуалізм, автономія особистості від суспільства;
- самостійність, що включає впевненість у собі, самостійність, опору на власні сили, незалежність і здатність самостійно домогтися поставлених цілей, готовність йти на ризик, авантюризм;
- оптимізм, віра в майбутнє, впевненість у завтрашньому дні;
- змагальний дух, прагнучий розвинути лідерство, вміння змагатися і вигравати скрізь і в усьому;
- приватність, право людини на особистий простір, яке належить тільки йому, і в яке вторгтися не можна;
- свобода та мультикультуралізм.

Родину та сім'ю можна схарактеризувати як одні з основних цінностей для української культури, оскільки вони виражають загальне знання та ставлення, вони пов'язані із фрагментом дійсності, який наскрізь проймає все буття українського народу й людства загалом. Слово *рід* належить до питомо українського шару лексики й основне значення пояснює поняття *рід* як доісторичну й ранньоісторичну форму суспільної організації, яка виникала на основі кровних зв'язків. Саме із цим аспектом пов'язаний глибинний зміст даного концепту в українській лінгвокультурі.

Важливою функцією роду було забезпечення членів общини усім необхідним, тому його чисельність і здоров'я – запорука виживання й достатку, що відображено і в українській пареміології: *Є рід, буде й обід; Без роду, хоч із мосту та у воду* [23, с. 76]. Звертаючи увагу на жанрову характеристику мовних репрезентатів, можна дійти висновку, що ставлення українців до родини та сім'ї як до найважливішої цінності у житті людини, відображається у фольклорі. Отже, сім'я посідає провідне місце у ієрархії цінностей представників української лінгвокультури вже досить довгий період.

Питання про стан **здоров'я** людини завжди був і залишається актуальним у лінгвокультурі українців. Саме у нашій культурі існує величезна кількість рецептів та способів лікування великої кількості недугів. Народна медицина має широке коло прихильників, що підтверджує занепокоєність українців у підтриманні власного здоров'я. Тут доречно згадати той факт, що навіть у привітаннях із днем народження завжди присутнє побажання міцного здоров'я. Зацікавленість щодо стану здоров'я, добрі побажання та доброзичливі почуття до когось є проявом турботи: *як ваше здоров'я?, (за) ваше здоров'я!, здрастуй (здрастуйте), доброго здоров'я.*

В сучасному світі **матеріальний добробут** вийшов на одну із провідних позицій. В американській лінгвокультурі достаток часто є показником успіху людини, її сил та старань, витрачених для досягнення певного результату, вставлення українців до цього питання є дещо іншим, більш зумовленим проблемами виживання. Думка про те, що щастя не купиш, глибоко вкоренилася в свідомості українців, що підкреслюється висловом *«не в грошах щастя»*. Це непросте ставлення до в грошей залишилось в свідомості багатьох людей і дотепер. Підтвердженням цьому може служити фольклорний фонд української мови: *«бідність – не порок», «копійка гривню береже», «плоті збиток, душі бариш», «зайві гроші –*

зайва турбота», «гроші – справа наживна», «через золото сльози ллються», «грошима душі не викупиш», «вкупі багатий і убогий», та інші. Однак, слід зазначити, що в фольклорних доробках простежується двоєке ставлення до багатства: «тим добре, іншим добре, а не погано і нам, коли з повною кишенею», «бідність краде, а потреба бреше» [12, с. 200].

Висновки. Як свідчать результати короткої наукової розвідки, представлені у цій статті, ціннісні орієнтири представників різних лінгвокультур яскраво представлені у фразеології. Відтак, мовні репрезентанти ціннісних характеристик представників різних лінгвокультур, показані у цій статті на прикладах української та американської лінгвокультур, потребують подальших досліджень, особливо у зіставному аспекті.

Література

1. Capote, Truman. *The Grass Harp*. – NY: Random House Inc., 1995. – 216 p.
2. Fiske J. *Television culture* / Fiske J. – London: Routledge, 1999. – 356 p
3. Geertz C. *The Interpretation Of Cultures* / Clifford Geertz. – New York: BasicBooks, Inc. – 1973. – 478 p.
4. Goodenough W. H. "Cultural anthropology and linguistics". In: Garvin, Pau[l L. (Hg.): *Report of the Seventh Annual Roundtable Meeting on Linguistics and Language Study*. – Washington, D.C.: Georgetown University, Monograph Series on Language and Linguistics No. 9. – P. 167–173
5. Абишева А.К. О понятии «ценность» / *Вопросы философии*. – 2002. – №3. – С. 139-146.
6. Аймермахер К. *Знак, текст, культура*. / К. Аймермахер. – М.: Российский государственный гуманитарный университет (РГГУ), 2001. – 394 с.

7. Алефиренко Н. Ф. Спорные проблемы семантики: монография / Н. Ф. Алефиренко. – М.: Гнозис. – 2005. – 326 с.
8. Андрейчук Н. І. Семіотика лінгвокультурного простору Англії кінця XV – початку XVII століття: монографія / Н. І. Андрейчук. – Львів: Видавництво Львівської політехніки. – 2011. – 280 с.
9. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека / Н. Д. Арутюнова. – М.: Языки русской культуры. – 1999. – 896 с.
10. Елизарова Г. И. Когнитивные аспекты культуры и их отражение в речевой практике / Г. И. Елизарова // Когнитивная лингвистика: ментальные основы и языковая реализация. Ч. 2. Текст и перевод в когнитивном аспекте: Сборник статей к юбилею профессора Н. А. Кобриной / отв. ред.: Н. А. Абиева, Е. А. Беличенко. – СПб. : Тригон. – 2005. – с. 4-17.
11. Інформаційне агентство УНІАН. Що українці вважають головними життєвими цінностями (опитування) [Електронний ресурс]. – 2009. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/politics/301516-scho-ukrajintsi-vvajayut-golovnimi-jittevimi-tsinnostyami-opituvannya.html>.
12. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. / Ю. Н. Караулов – М.: Наука. – 1987. – 264 с.
13. Клименкова А. М. Культурні коди як чинники формування ціннісних орієнтацій / А. М. Клименкова // Наукові праці. Соціологія. – 2012. – С. 65–69.
14. Колс Л. Роберт. Ценности, по которым живут американцы [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://rm.pp.net.ua/blog/2008-08-09-32>.
15. Красных В. В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? / В. В. Красных. – М. : ИТДГК «Гнозис». – 2003. – 375 с.
16. Красных В. В. Этнопсихолінгвістика и лингвокультурология: Курс лекций. – М.: ИТДГК «Гнозис» . – 2002. – 284 с.

- 17.Латышев Л. К. Перевод: проблемы теории, практики и методики преподавания. – М.: Просвещение. – 1988. – 160 с.
- 18.Леонтович О. А. Русские и американцы: парадоксы межкультурного общения / О. А. Леонтович. – Волгоград: Перемена. – 2002. – 344 с.
- 19.Леонтьев Д. А. Ценность как междисциплинарное понятие: опыт многомерной реконструкции / Вопросы философии. – 1996. – № 4. – С. 15-27.
- 20.Макарець Ю. С., Сліпчук О. М. Концепти РІД, РОДИНА, СІМ'Я в мовній картині світу українців / Ю. С. Макарець, О. М. Сліпчук // Філологічні науки. – 2013. – С. 75-78.
- 21.Невмержицька О. М. Цінність як поняття: теоретичні основи / О. М. Невмержицька // ГРАНІ. Філософія. № 7 (123) липень 2015. – С. 114-117.
- 22.Ноженко Е. В. Этнокультурная специфика стереотипов-концептов национального характера: «УВЕРЕННОСТЬ В СЕБЕ», «ПАТРИОТИЗМ», «УСПЕШНОСТЬ» американской лингвокультуры : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / Ноженко Елена Викторовна. – Кемерово. – 2008. – 23 с.
- 23.Пьязина И. Н. Национально-культурная специфика фразеологизмов американского варианта английского языка / Ирина Николаевна Пьязина // Вестник КРАУНЦ. Гуманитарные науки. – 2006. – №2. – С.4